

ÖZEL EĞİTİM GEREKTİREN ÇOCUKLARIN AİLELERİNİ YÖNLENDİRMEDE VAKIFLARIN ROLÜ

Prof.Dr.Ayşegül ATAMAN

GİRİŞ:

Özel Eğitime Muhtaç Çocuk Kimdir?

insanla uğraşan Bilim Dallarında (Gelişim Psikolojisi, Eğitim gibi) çocuk ve gençleri "Okul Öncesi, İlkokul Çağı ya da Yeni Yetmelik" gibi takvim yaşlarına dayanan kümelere ayırarak inceleme olağan karşılanmaktadır. Yani çocuklar gittikleri yerde gitmeleri gereken okullara, sınıflara göre tasnif edilirler. Bunun sonucu da Anadolu Çocuğu, Beşinci Sınıf Çocuğu türünden adlandırmalar yapmak olağan karşılanır.

Böylesi adlandırma ve deyimler ilk bakışta bir anlamı yansıtmaktadır. O da kişinin belirli bir takvim yaşına erişince ya da belirli bir öğrenim düzeyine ulaşıncaya bazı açılardan biri birine benzer olduklarıdır.

Bu yaklaşıma günlük gazete ve dergilerde çeşitli okuyucu sütun ve köşelerinde sıklıkla rastlarız. Çocuğunuzun 5 yaşında mı? Şu işleri yapın diye...

Çocukların belirli bir yaşta birbirine benzemeleri gerektiğine öncelik veren bu tutum yanında gözden kaçan bir diğer gerçek vardır. O da bireyler arasında benzerliklerden çok farklılıklar olduğudur.

Aynı yaştan, örneğin 7 yaşından rastgele yüz çocuk alsak, boy, kilo, beden yapısı, göz, kulak gelişimi açılarından bir dereceye kadar benzerlik gösterebilirler. Aynı durumu oyun, öğrenme gibi ilgilerin gelişiminde de izlemek olağandır. Ancak, bu özellikleri güvenilir ölççeklerle belirlemeye çalışırsak aralarında önemli derecede farklılıklar olduğu görülecektir. Örneğin bu çocukları boy açısından incelersek kendi yaşındakilerden 1-2-3 yaş daha kısa boylu olanlarla karşılaşacağımız gibi, 1-2-3 yaş daha uzun boylularla da karşılaşacağız.

İşte ölçülebilir her bir özellikleri dikkate alarak bir değerlendirme yapacak olursak her bir çocuğun diğerine göre farklılığının ortaya çıktığını gözleyeceğiz.

Bu farklılıkları bir çizelgeye döktüğümüzde normal dağılım eğrisi ortaya çıkacaktır. Bu bilindiği gibi ortası horgüçlü, iki kanadı simetrik olarak yayılan bir eğridir.

Bireylerin toplumda ölçülebilir tüm özellikleri açısından böyle bir dağılım gösterdiği kabul edilmektedir. Bu dağılımda ortalamanın + - 1 standart sapma arasında kalan alana % 68.2 "Normal Alanı" + 1 standart sapma alanının üstünde kalanlar olumlu yönde üstünlük gösterenleri oluşturur. % 16,5 -1 standart sapmanın altında kalanlar ise, olumsuz yönde farklılık gösterir, bu da eşit % 16,5'u oluşturur.

Bu açıklama Özel Eğitime Muhtaç Çocukların bulunduğu toplum kesiminin kapsamını belirtmek için bu kadar ayrıntılı verilmiştir. Bireyler arasındaki farklılıkların bir bölümü, olağan eğitim ortamında giderilebilecek tarzdadır. Yukarıdaki toplamın % 33'ünü oluşturan farklılıkların % 20'si kadarı bu şansa sahiptir.

Ancak, geriye kalan % 13 için aynı şey söylenemez. İşte gelişim ve eğitim ihtiyaçları normal koşullar altında karşılanamayacak kadar farklılık gösterenlere Özel Eğitime Muhtaç Çocuk demekteyiz. Başka bir biçimde tanımlarsak, Beden, Zihin, Dil, Duygu, Sosyal Özellikleri ve durumlarındaki olağan dışı ayrılıklar nedeniyle, normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan veya kısmen yararlanabilen ve bu nedenle Özel Eğitim gerektiren çocuklara Özel Eğitime Muhtaç çocuk denilmektedir.

Bu çocuklar, tanımda belirtilen gelişim özelliklerindeki farklılıklardan dolayı Özel Eğitim gerekmektedir. 1985 yılı Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Ülkemizde 7,5 Milyon Özel Eğitime Muhtaç Birey bulunmaktadır (% 13 oranı dikkate alınacak olursa).

1993 Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü verilerine göre 4-18 yaş arası çeşitli özür grupları açısından sayısal durum ve okullaşma oranları şöyledir:

	SAYI	OKUL ORANI	OKUL SAY.	RESMİ SINIF SAY.	ÖZEL SINIF SAY.
1. Görme Özürlü	42.329	% 2.6	9	-	-
2. İşitme Özürlü	126.984	% 5.7	40	57	-
3. Ortopedik Özürlü	296.295	% 0.2	2	-	-
4. Zihinsel Özürlü	486.774	% 5.1	43	746	175
TOPLAM:	952.382	% 2.7	ORTALAMA		

Görüldüğü gibi, Okul Çağı Nüfusundaki Özürlü Çocukların ancak, % 2.7'sine olanak sağlanmaktadır. Buna 0-4 yaş dilimi de katılacak olursa (yani okul öncesi dönem), bu oran daha da düşecektir.

PROBLEM: 21. yüzyıl dediğimiz bilgi ve iletişim çağına ulaşmaya bir elin parmağı kadar az bir zaman dilimi kaldı.

Gerek Anayasamızın 42. Maddesi gerekse, 1739 sayılı (Kanunun Yürürlük Tarihi 1973'dür) Milli Eğitim Temel Kanunu ve 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanununun Amir Hükümlerine rağmen hala ülkemizde Özel Eğitim, Genel Eğitimin ulaştığı Okullaşma düzeyine ulaşamamıştır. 1991'de toplanan I. Özel Eğitim Konseyi sonucunda yayınlanan nihai raporda da belirtildiği gibi, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ancak, Özürlülere sağlanan Eğitim olanakları ile doğru orantılıdır. O halde bu alanda biz Dünya standartlarının çok gerisindeki bu düzeyle sınıfta kalmış bulunmaktayız.

Bunun nedenleri kısaca şöyle belirtilebilir:

1. Birçok Eğitimi ve Meslek dışında olanlar eğitimin yaygınlaştırılmasının bir sıra izlenmesi gerektiğini savunarak önceliği toplumun % 64.2'sini oluşturan olağan çocuklara vermenin, ülkemiz gibi kaynakları kısıtlı olan ülkeler için zorunlu olduğunu belirtmektedir.

2. Bir diğer etmen Özel Eğitimin pahalı oluşudur. Olağan bir çocuğun maliyetinin 3-8 katı fazla kaynak ayırmak gerekmektedir. Bu ilk bakışta doğrudur. Ancak, uzun vadeli olaya bakıldığında üretici hale gelen özürlü bireyin topluma yapacağı katkılar dikkate alınırsa geçerliğini yitirmektedir. Eğitimi ucuzlatan başka gelişmeler de artık uygulanmak zorundadır. Bu da bilindiği gibi en erken dönemden başlayarak verilecek olan kaynaştırma eğitimidir.

3. Özürlü Çocukların aileleri son yıllara kadar, aşırı korunma, utanma, damgalanma, istememe, v.b. nedenlerle okullaşmaya ilgili kamuoyu baskısı oluşturulmamıştır. Ancak, son beş yılda ailelerin örgütlenmeye başlaması okullaşma oranının çok yakın bir gelecekte artacağını göstermektedir.

4. Özel Eğitime Muhtaç Çocuklara verilecek eğitimin Özel İhtisas gerektiren bir alan olması, bu konuda sınırlı sayıda kaynak bulunması da okullaşmayı geciktiren bir diğer nedendir.

ÇÖZÜM: Yukarıda da açıkça belirtildiği gibi Devlet genel eğitimde ulaştığı okullaşmaya çeşitli geçerli ya da geçersiz nedenlerle Özel Eğitim alanında ulaşamamıştır. O halde toplum olarak yapılması gereken ya uzun yıllar alacak olan 1950'den beri uyguladığımız pahalı (Özel Eğitim Kurum Açma) bir yöntem ile soruna yaklaşmak ya da daha hızlı bir biçimde Devletin ulaşamadığı ya da yeterince kaynak ayıramadığı, Özel Eğitime toplumda kullanılmayan başka kaynakları bulmak, uygulamak ve çağı yakalamak.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Özel Eğitim hizmetlerinin yukarıda kısaca değinilen kaynaştırma eğitimi ile yapması bunu en ivedi biçimde yaygınlaştırma ve sadece Özürlülere has Özel Yatılı Okul açmaktan vazgeçmesi gerekir. Bu konu ayrı bir tebliğ konusudur. Ayrıntılara girilmeyecektir. İkinci ve önemli olanı tebliğimizin başlığını oluşturan gönüllü kuruluşlardan biri olan VAKIFLARIN bu konuda yapabilecekleridir. Vakıflar Devletin doğrudan katkıları olmadan toplumun belirli amaçlar çerçevesinde örgütlenerek kurduğu gönüllü kuruluşlardan birisidir.

Gelişmiş ülkelerde özellikle İngilizce'nin resmi dil olduğu ülkelerde bunlara NGO (NON-Governmental Organization) "Resmi Olmayan Örgütler" yani Gönüllü Kuruluşlar denilmektedir.

Gönüllü Kuruluşlar, sözkonusu ülkelerde uluslararası örgütlerin yapılanmasında dahi etkili olan, kamuoyu oluşturan ve tepkileri ilgililerce her zaman dikkate alınıp dile getirdikleri sorunları hemen çözülmeye çalışılan kuruluşlardır.

Vakıfların Özel Eğitim içindeki yeri oldukça eskilere dayanmaktadır.

1517 tarihinde kurulan Fatih Vakfileri'nde Çocuk Korunması ile ilgili Özel Hükümlerin olduğunu biliyoruz. Toplumsal açıdan Özel Eğitim kapsamı içinde olan Korunmaya Muhtaç Çocuklar için yukarıda değinilen Fatih Vakfileri'nin kız, erkek ayırımı yapmadan 15'er Akçe dağıttığını, Kimsesiz Çocuklar için Sıbyan Okullarını açtığını bilmekteyiz. 1718-1730 yıllarında Lale Devri'nde Damat İbrahim Paşa'nın geliri Kimsesiz Çocuklara tahsis edilmek üzere Hayvanlara, Ticaret Mallarına ve Madenlere Vergi koyduğunu bilmekteyiz.

Bundan ek olarak, bugün ülkemizde sadece Korunmaya Muhtaç değil, diğer alanlardaki Özur Gruplarındaki Çocuklar için de kurulmuş Vakıflar bulunmaktadır. Vakıflarımızın toplam sayısı (1994 Vakıflar Genel Müdürlüğü Verilerine Göre) 3127'dir. Özürlülere yönelik hizmet verenlerin sayısı ise ancak 33'dür. Örneğin İşitme Özürlüler için 2, Görme Özürlüler için 3, Zihinsel Özürlüler için ise 18 ve Ortopedik Özürlüler içinse 10 adet Vakıf örgütlenmiş bulunmaktadır.

Bu Vakıfların çalışmalarına biraz daha yakından bakmakta yarar vardır.

1. İşitme özürlüler alanında kurulmuş olan iki Vakıf'dan biri Eskişehir'de kurulmuştur. İstanbul'da bulunan Vakfın da kuruluş amacı genelde maddi yardım, tıbbi rehabilitasyon, mesleki eğitim ve işitme aracı yardım olarak belirtilmektedir.

2. Görme özürlüler alanında kurulmuş olan Vakıf'dan Ankara'daki Türkiye Körler Vakfı'nın Eskişehir, Trabzon, İskenderun ve Adana'da şubeleri bulunmaktadır. Amacı Okul Çağı Nüfusu dışındaki Görme Özürlüleri rehabilite etmek ve körlüğü önlemektir. İstanbul'daki 6. Körleri Eğitim ve Kalkındırma Vakfı da Yetişkin Körleri endüstri alanında rehabilite etmek üzere kurulmuştur. Gaziantep'deki Körler Vakfı da mesleki eğitim vermek üzere yapılanmıştır.

3. Zihinsel özürlüler alanında örgütlenmiş olan Vakıfların 2'si İstanbul, 4'ü Ankara, 2'si İzmir, Edirne 2, Konya 2, Manisa, Diyarbakır, Eskişehir, Antalya, Bolu, Elazığ, Antakya, Mersin, Samsun, Tekirdağ ve Tokat'da 1'er olmak üzere kurulmuştur. Hepsinin de amacı 4-16 yaş arasında olan Zihinsel Özürlü Çocuklara gündüzlü olarak eğitim vermek, yardım, koruma, rehabilitasyon hizmetleri vermektir. 1993 yılı toplam 563 çocuğa eğitim olanağı sağlamaktadır.

4. Ortopedik Özürlüler alanında da toplam 10 Vakıf bulunmakta olup, bunun 6'sı Ankara'da, 2'si İstanbul, 1'i İzmir, 1'i Zonguldak'da kurulmuştur. Amaçları rehabilitasyon ve mesleki rehberlik olarak belirtilmiştir. 80 çocuğa rehabilitasyon verilmektedir.

Ayrıntısını vermeye çalıştığımız Vakıflardan, Zihinsel Engelliler ve Ortopedik Özürlüler dışında kalanlar zorunlu eğitim çağı dışındakilere mesleki rehabilitasyon yaparak topluma katılımlarını sağlamayı hedeflemektedir. Zihinsel Engelliler ve Ortopedik Özürlüler için kurulmuş olan Vakıflar ise 4-16 yaş arasında eğitimi amaçlamaktadır.

Söz konusu Vakıfların hiçbirinde Özürlü Çocukların ailelerini yani ana, babalarına doğrudan yönelik herhangi bir hizmet verilmemekte; üretici hale gelmeleri hedeflenen çocuklar ise, Devlet tarafından yeteri sayıda korumalı işyerlerinin olmayışı nedeni ile bağımlılıkları ömürboyu devam etmektedir.

Bunların dışında 2028 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 28 Nisan 1983'de yürürlüğe girmesi ile Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan Korunmaya Muhtaç Çocuklar S.H.Ç.E.K. bünyesine alınmış, bu çocuklara hizmet veren gönüllü kuruluşların (Dernek ve Vakıfların) kurduğu kurumların (S.O.S. Çocuk Köyleri gibi) çağdaş uygulamaları S.H.Ç.E.K. tarafından yasal kurullar kullanılarak sonlandırılmaya çalışılmaktadır. Bu girişimlerin bir an önce durdurulması gerekmektedir. Ayrıca, Korunmaya Muhtaç Çocukların yaş dilimleri dikkate alınacak olursa (0-18 yaş) zorunlu eğitim çağı içinde büyük bir bölümünün olduğu gözlenecektir. Bu nedenle, bu çocukların tekrar Milli Eğitim Bakanlığı bünyesine dönmesi gerekmektedir.

Devletin hiç bir eğitim kurumunda ulaşamadığı aile eğitiminin verilmesi öncelikle,

- Özürün oluşmasına etken olan nedenlerin büyük bir bölümünün önlenmesini,
- Çocuğun en seri biçimde aile tarafından sınırlılıkları çerçevesinde kabul görmesini,
- Çocuğun sahip olduğu gizil, güç ve yeterlilikler açısından doğru değerlendirilmesini,
- Topluma Özürlüleri üretici bireyler olarak en erken zamanda katılımlarının sağlanması mümkün olacaktır.

Bunlar nasıl sağlanabilir sorusu akla gelebilir, bunu şöyle açıklamak mümkün,

Özürlülere yönelik Vakıfların işleyişini yeniden örgütlemek, yeni birimler ve uygulama alanları oluşturmak gerekmektedir. Bu yeni örgütlenmede yer alması zorunlu olan birimler şöylece belirlenebilir:

1. Ailenin çocukta özürü farketmediği ya da Özürlü tanısı konulduğunda başvurabileceği bir bilgilendirme birimi, bu birimde ailelere anında başvurabilecekleri ilk kaynaklar, broşür, kitapçık şeklinde bulundurulmalı. Ayrıca, aile rehberliği konusunda bir Uzman gerekli yönlendirmeleri yapmak üzere görevlendirilmelidir.

Konuya ilişkin dökümanlar Üniversitelerin ilgili Bölümlerince hazırlanabilir. Zaten bu konuda yeterli birikim de mevcuttur.

2. Ailenin çocuğun tüm eğitim yaşamında Öğretmen ve Eğitici ile birlikte çalışması özellikle annenin bu konuda bilgilendirilmesi için aile ve çocuğun hem okul öncesi, hem okul dönemi, hem de okul sonrası bir bütün olarak ele alınmalı ve anlanmaya çalışılmalıdır. Bu nedenle destek grupları Veli Toplulukları ve de örgütleyip takip edecek yukarıda belirtilen Aile Danışmanı yanında Sosyal Hizmet Uzmanı da görevlendirilmelidir.

3. Yasal hak ve sorumlulukları takip etmek üzere, ailelere gerekli yönlendirme, hak arama uygulamalardaki aksaklıkları takip için bir Hukukçunun da bu örgütte bulunması zorunludur.

4. Son olarak, çocukları üretici hale ulaştırmak için istihdam kaynaklarının oluşturulması, örneğin kormalı iş atölyeleri, ürünlerin satıldığı satış üniteleri v.b.

Böylesi bir örgütlenme para gerektirir. Bunun için Hayır amaçlı kurulmuş olan Vakıflardan, Genel Müdürlük vasıtası ile özürülüler için kurulmuş olan Vakıflara kaynak aktarılabilir. Bu Vakıfların gelir ve giderlerine vergi muafiyeti konulabilir. 21. Yüzyılda daha çağdaş bir toplum olma şansımıza Özürülülerimize sağlayacağımız olanaklarla daha yaklaşabiliriz.

KAYNAKÇA

1. Enç, Çağlar, ÖZSOY : Özel Eğitime Giriş.1972
2. Mc Conkey, Rey : Working With Parents. 1985
3. Fenell, Dawid L. : Counseling Families. 1989

TARTIŞMA

Oturum Başkanı- Sayın misafirlerimiz, inandığım, gönül verdiğim, gurur duyduğum vakıflar, kurulduğu yıllardan itibaren,Türk Milletini, ekonomik, sosyal ve siyasal yönlerden, tarihî ve kültürüyle birlikte yaşatabilmek ve koruyabilmek, o milleti ayakta tutabilmek için kurulmuş büyük müesseseler olmuştur.

Devlet Planlama Teşkilatı ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün, 1970'li yıllardan itibaren yapmış olduğu çok ciddi ve güzel çalışmalar, vakıfları, bu güzel yönleriyle ayakta tutabilmek ve yaşatabilmek, dejenere olmaktan, yozlaşmaktan koruyabilmek için, büyük gayretler sarf etmişlerdir. Ancak, bütün bu gayretlerine rağmen, vakıflar bugün, gayelerinden saptırılmış ve çok değişik yönlere yönelen şekilde kurulmuşlardır.

Buna rağmen, her yıl düzenlenen Vakıf Haftası ile Vakıflar Genel Müdürlüğü ve bu müesseseye inananmış, gönül vermiş insanlar olarak bizler, vakıfları bu değerleriyle muhafaza edebilmek için burada bulunuyoruz.

Bu kültüre ve tarihe inanmış bir hanımefendi olan Yargıtay Altıncı Hukuk Dairesi Hâkimi Sayın Saime Toptan Hanımefendiye tebliği için teşekkür ediyoruz.

Gerçekten, Türk kadını ve tarihte vakıf kültürü içinde yer almış olan Türk kadınının bugünkü uygulama ile genç kızlarımıza kucak açmış bir çalışmanın içinde görmemiz, bize ayrı bir gurur verdi.

Vakıf müessesesinin en önemli özelliklerinden birisi de, insanların duygularına, vicdanlarına hitap edebilmesidir. Bu yönüyle vakıfların ve özürülü, özel eğitime muhtaç çocuklara sahip bir anne babanın hayat mücadelesi önünde saygıyla eğiliyorum. Gerçekten, bakıma muhtaç, özel eğitime muhtaç çocuklara sahip olan bir ailede, özellikle kadının, annenin rolünü inkâr etmek mümkün değil. Onun bu rolü, bir ailede verdiği normal kadınlık görevinin dışında, üstüne bir kat daha sorumluluk ve görev yükleyen bir duygu olmaktadır.

Eğitim camiasına ve özellikle özel eğitime muhtaç çocuklara vermiş olduğu destek ve değerli çalışmalarıyla,Gazi Eğitim Fakültesi Dekanı Prof.Dr.Sayın Ayşegül Ataman'a, bu kadar önemli ve şu anda günümüzün de konusu olan bir probleme parmak bastığı ve çok güzel çözüm yolları önerdiği için, teşekkür ediyoruz.

Efendim, her iki konuşmacımızın sunmuş olduğu tebliğ üzerinde görüşleri olan arkadaşlarımıza söz vereceğim.

Dr. İbrahim ATEŞ (Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Dairesi Başkanı)- Efendim, gerçekten yararlanacağımız konuşmalar yapıldı. Her iki konuşmacımıza da gönülden teşekkürlerimizi sunmak istiyorum.

Ben, özellikle, fikirlerini, değerli bilgilerini zaman zaman dinlediğim, faydalandığım Sayın Saime Toptan Hanımefendinin, gayet güzel, içli, özlü, veciz konuşmasına, birkaç kısa eklenti yapıp katkıda bulunmak için huzurunuzu işgal etmek istedim.

Bize göre, kadını cahil bırakan toplumun yarısı ölü, yarısı da hastadır. Bu açıdan, Sayın Toptan, fevkalade önemli bir noktaya temas buyurdular.

1970'li yılların sonlarında, Japonya'da bir eğitimciler toplantısı yapıldı, uluslararası dünya eğitim yetkilileri toplantı yaptılar. Orada, alınan kararlar arasında, şu madde de geçiyordu: "*Öğrenmek her insanın hakkıdır.*" XX. yüzyılın sonunda bu noktaya vardı dünya eğitimcileri. Fakat, Saime Hanım'ın konuşmasında bir Hadis-i Şerif meali geçti, o Hadis-i Şerif'te Sevgili Peygamberimiz, "*Talebul İlmî farizatun âlâ küllî müslimin ve müslime*" buyurmuştu, 1400 küsur yıl önce. İlim öğrenmek, her erkek ve kadın müslümana farzdır demişti. 1400 küsur yıl önce, İslâm Peygamberi öğrenmenin farz olduğunu, kadın ve erkeğe farz olduğunu vurguluyor. Farz demek, isterse yapar, istemezse yapmaz demek değil. Yapmakla yükümlü ve zorunlu demektir. 1970'li yılların sonundaki eğitimciler toplantısında alınan kararda da, bir hak olduğu vurgulanıyor.

Müslümanlar, bunu hak olarak görmeden öte, farz olarak görüp, bilip, uyguladıkları dönemlerde, kadınlarını eğitmiş, anneler bilinçli olarak yetiştirilmiştir. Sayın Toptan, bir güzel vakıf kurduklarını beyan ettiler, VATEV; teşekkür ediyoruz kendilerine. Ancak, bendeniz, 5-6 yıldır yapmış olduğum bir araştırma sonucunda, Osmanlılar ve Selçuklular döneminde, atalarımızdan 2.300 tane hanımefendinin vakıf kurduğunu tespit ettik. Şu anda, bu vakıflarla ilgili vakfiyeleri analiz etmekteyiz. İnşallah, eserler halinde yayınlamayı Allah bize nasip eder. Birinci Cildini, Türkiye Vakıflar Bankası Genel Müdürlüğünün kültür yayınları arasında, Vakıf Kuran Valide Sultanların Kurdukları Vakıflar olarak yayınladık.

Bir başka hususa da değinmek istiyorum. Bir başka sözünde, insanlığın efendisi der ki, "*Kim iki kız çocuğunu iyi yetiştirir, eğitirse; o, cennette benimle şu iki parmak gibidir.*" Parmaklarını da gösterir. İki kız çocuğunu terbiyeli, eğitilmiş, bilgili yetiştirirse, benimle cennette (kehateyni) şu iki parmak gibi der ve gösterir. Bunu söyleyip geçmemek lazım, irdelemek lazım, incelemek lazım. Kız çocuğunu eğitmek, cennete girmeye vesile olmanın ötesinde, cennette Peygamberle beraber olmaya vesile oluyor. Bunu, başka hiçbir ortamda göremezsiniz. Dünyadaki hiçbir yasal sistemde, hiçbir doktrinde bunu göremezsiniz. Müslümanlar, bu gerçeğe kulak verip çocuklarını, kızlarını yetiştirdiklerinde, yücelmişlerdir. İki erkek çocuğunu yetiştirene bu müjde verilmemiş. Kız çocuklarının eğitimine, yetiştirilmesine, dinimiz bu denli önem vermiştir.

İşte, gerek o 2.300 hanımefendinin kurduğu vakıflarda, gerekse atalarımızın kurdukları diğer vakıflarda, onların vakfiye ve benzeri vakıf belgelerini incelediğinizde, bu vakıflarda ana amacın eğitim olduğunu görüyoruz. İnsanlığın hepsini yetiştirmeye yönelik şartları orada görüyoruz.

Bu açıdan, ben bugün bu veciz ve güzel bildirimleriyle bizi aydınlatan Sayın Saime Toptan Hanımefendiyi teşekkürlerimizi sunuyor ve bu birkaç katkıyla huzurunuzu işgal etmiş oluyorum.

Ayhan DÜRRÜOĞLU - Saime Hanımefendiye bir soru, sonra da Ataman Hanımefendiye ikinci soruyu tevcih edeceğim.

1982'de, Hasan Sağlam Paşa Millî Eğitim Bakanırken, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti dahilinde programa alınan 5+3 temel eğitim, Sayın Saime Hanımefendi'nin eşleri Köksal Toptan zamanında, özellikle büyük incelemelerle tatbikata konuldu. Ancak, 5+3 temel eğitimin yeniden 5 seneye indirilmek gibi bir duruma geldiğini duymuştum. Bunu sormak istiyorum, bu doğru mudur?

Sayın Ataman'a sormak istediğim şeydu: Efendim, Millî Eğitim Bakanlığının, vakıflar haricinde, özel eğitime katkısının büyüebilmesi için, Japonya, Amerika ve Avrupa'da uygulanan tüm millî eğitime bağlı okulların, okul aile birliği bütçesi gibi bütçelerinin, döner sermaye sisteminde, Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Heyeti kontrolünde bütçeler olarak tanzim edildikten sonra, yapılması mutasavver diğer okullara ve özel eğitime yönlendirilmesi keyfiyetinin ele alınması zaruri midir?

Saime TOPTAN- Takip edebildiğim kadarıyla, 8 yıllık zorunlu eğitime geçişten vazgeçilmediğini biliyorum. Zaman zaman Sayın Bakan yaptığı konuşmalarda, sanıyorum bunu vurguluyorlar ve hatta, daha ileri ki hedefte, 11 yılı amaçlıyorlar. Bu geçişin uzamamasını diliyoruz biz. Bir an önce geçilmesi gerekir bu uygulamaya diye düşünüyoruz.

Prof.Dr.Ayşegül ATAMAN- Efendim, ben bu konuda, Saime Hanım'ı pekiştirmek için iki noktayı söylüyorum. 8 yıllık zorunlu eğitimden dönüş yok. 1973'te çıkan Temel Eğitim Kanunu bunu amir ve hâlâ yürürlükte olan bir kanun. Kanunu ihlal etmek diye bir şey söz konusu değil. Bunun 11 yıla çıkarılmasıyla ilgili çalışmalar var; ancak, tam yaygınlaşmayı henüz sağlayamadı. Bu konuda, UNESCO'yla birlikte, üniversitemin yapmış olduğu bir çalışma var. 8 yıllık zorunlu eğitim neden yaygınlaşamadı, bunu etkileyen etmenler nelerdir?.. Ben, bir-iki tanesini söyleyeyim. Birincisi, altyapı eksikliğimiz var. İkincisi, bununla ilgili öğretmen yetiştirmede eksikliğimiz var, programlarda eksikliğimiz var, geçişlerde eksikliğimiz var. Yoksa, 5 inci sınıfa kadar olan ilkokulla, ortaöğretim birinci kademe dediğimiz ortaokulu alıp, haydi siz 8 yıllık temel eğitim oldunuz demek değil temel eğitim. Bunun, bambaşka bir biçimde ele alınması, programlar açısından kademeli, birinci sınıftan başlayarak, 8 inci sınıfa kadar götürülmesi gerekir; ki, bina, ulaşım, öğretmen, program, ders kitabı gibi gerekleri vardır. Onun için ağır gitmektedir. Özellikle, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da bu konuda çok

da başarılı olduğumuzu söyleyemem. Biliyorsunuz orada taşınmalı eğitim denenmektedir. Hatta, tek öğretmenli sınıf denemelerimiz de vardır. Bırakın 8 yılı, 5 yılı dahi veremediğimiz 4,5 milyon civarında çocuk vardır.

Şimdi, bana yönelmiş olduğunuz soruya gelince, bilgilerim dahilinde, özellikle gelişmiş ülkelerde, Amerika Birleşik Devletlerinde uzun yıllar kaldığım için o örneği biliyorum. Okullara kaynak, buldukları yöredeki emlak vergilerinin dönüşü şeklinde oluyor. Yani, eğer siz, örneğin Gaziosmanpaşa'da oturuyorsanız, Gaziosmanpaşa'daki okula sizin emlak verginiz gidiyor, başka hiçbir yere değil. Emlak vergileri, o mahaldeki okula dönen ve programlar, öğretmen istihdamı ve benzeri konularda kullanılan çok önemli bir kaynak.

Millî Eğitim Bakanlığı vasıtasıyla okullardaki döner sermayelerin rantabl biçimde kullanılması ve ondan sonra da buradan arta kalan paraların o yöredeki özel eğitim okullarına aktarılması düşünülebilir. Ancak, özel eğitim okulu açmak değil, tebliğimde de belirttim, hedef, mümkün olduğunca en erken yaş diliminde, okul öncesi dönemde, özürle çocukla, özü olmayan çocuğu bir arada eğitmektir, kaynaştırma eğitimidir. Bunun için, çok küçük düzenlemeler gerekir. Örneğin, ortopedik özürlelerde okullaşma oranı binde iki, 2 tane okul var. 2 okula da gerek yok arkadaşlar. Neden gerek yok; ortopedik özü dediğimiz zaman, kollarda, bacaklarda ve beden gelişiminde çeşitli nedenlerle engellenmiş olan kişi, -bu doğum öncesi doğum sonrası neden olabilir; çocuk felcinden, trafik kazasından, merdivenden düşmeden, ağaçtan düşmeden olabilir; başka bir beyin zedelenmesinden olabilir- yani, büyük bir kısmı tekerlekli sandalyeye bağımlı yaşamak durumunda olan kişiler demektir. Bunlar için özel okul açmaya gerek yok. Yapacağınız nedir; okulların girişine rampa koymak, okulları tek kat üzere yapmak, tekerlekli sandalyelerin girebileceği genişlikte kapılar koymaktır. Yoksa bu çocuklar, normal çocukların almış olduğu programı olduğu gibi alırlar. Sekiz misli pahalı bir eğitim verip, 100-200 çocuğu eğitmek mi iyidir; aynı miktardaki eğitime, normal ortaöğretim kurumlarının iyileştirilmesinde kullanıp, bu çocukların da bir an önce, normal akranlarıyla birlikte eğitim almeleri mi iyidir?

İkinci bir nokta, örneğin işitme engellilerin kullandığı işaret yöntemi. İşaret yöntemi, bazı gelişmiş ülkelerde, okul öncesi dönemde, ikinci dil olarak öğretilmektedir. Çünkü, yuvalara çocuklar kabul edilmektedir. Benim fakültemdeki yuvamızda, bu kaynaştırmayı biz başlattık. Zihinsel engelli de var, üstün yetenekli de var, afazik çocuk da var, hiperaktif çocuk da var. Alıyoruz bunları, örnek olarak başlattık. Çünkü, küçük çocuk rahatlıkla kabul eder. Yaş farkı açıldıkça, kaynaştırma eğitiminde ne kadar geç girerseniz devreye, yama gibi kalmaktadır. Çok kolay bir eğitimidir. Özel öğretmen yetiştirmek, yani her bir öğretmeni özel eğitim öğretmeni olarak yetiştirmek, konuyu çözmektedir.

Onun için, kaynakları, döner sermaye kaynaklarını, özel okul açma yerine, özel eğitime aktarma yerine, gene okulların yapılarını iyileştirme ve kaynaştırma eğitimine aktarma bence çok uygun olur kanısındayım.

Saime TOPTAN- Ben, özel eğitim açıldığında, bir şey söylemeden duramayan biriyim. Çünkü, benim bir yarım, çalışmalarımın bir yarısı, kendi mesleğim alanında, yani hukuk alanında ise, çalışmalarımın diğer yarısı, ömrümün tamamı özel eğitimle ilgili eğitim çalışmalarındadır.

Aranızdan pek çoğu bilir ki, ben, yıllardan beri özel eğitim alanında, ülkemizde, ailelere destek verici birtakım çalışmalar yapmaya gayret eden bir Türk vatandaşım, bir Türk anasıyım.

O nedenle, özellikle bugün burada, Prof. Dr. Sayın Ayşegül Ataman'la birlikte katıldığım bir seminerde, hocamızın özel eğitim alanındaki düşüncelerini sizlerle birlikte takip etmekten çok büyük bir onur ve gurur duydum.

Üç seneden beri, bizim geldiğimiz noktada, gerçekten hiç de azımsanmayacak bir tespit yapmak lazım. Bu da, artık, özürle çocuğa sahip olan ailelerin, en azından ortaya çıkabilme cesaretini kendilerinde bulmuş olmalarıdır. Bu çok önemli bir göstergedir. Çünkü, aslolan burada, birlikte, beraber, aynı ortamlarda, aynı şartlarda yaşadığımız ailelerin özürle çocuklarının topluma kabulü konusudur. Olay budur. Onların çocukları topluma kabul edilebildiğinde -tabii bu kabulün de, eğitim boyutundan, devleti ilgilendiren bütün işlevler, bütün sorumluluklardan geçen bir çizgisi var- işte onu gerçekleştirebildik yavaş yavaş diye düşünüyorum ve toplumumuzun bu olaya bakışında yavaş yavaş iyileşmeler var diye düşünüyorum.

O, bu seminerlerle, böylesi toplantılarla, vakıfların ve derneklerin dalga ülkemize yayılan çalışmalarıyla bugünkü noktaya gelmiştir.

Onun için, katkıda bulunan, bu konuya önem veren, bu konuyu takip eden herkese, minnet ve şükran doluyuz. Ancak ve ancak, burada, huzurunuzda, söylemeden geçemeyeceğim, Millî Eğitim Bakanlığındaki görevi sırasında, eşimin bu konuya vermiş olduğu önem, gerçekten özürle çocuk ailelerimizin, geleceğe daha güvenle bakmaları konusunda, önemli bir basamak oluşturmuştur. Onun için, huzurunuzda, ona da teşekkür etmek istiyorum.

Oturum Başkanı- Efendim, oturumumuzu kapatmadan önce, bu kadar güzel, bu kadar duygulu ve konularına bu kadar uyumlu tebliğ hazırlayarak gelen, görüşlerini bildiren, bizlere çözüm yolları öneren, ışık tutan Sayın Hocamız Ayşegül Ataman ve Sayın Saime Toptan Hanımefendiye tekrar teşekkür ediyorum.